

"בפרי הארץ"

"שמות"

וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵיהֶם וְאִין לְמַה זֶה עֹבְדֶתֶן אֶת־הָאֱלֹהִים קָרְאֵן לוֹ וַיֹּאכַל לֶחֶם

ילקוט שמעוני: [שמות אות קסח'] "וילך משה מדינה כי ירא" [לשוב] מצרימה מפני פרעה ויבא אל רעואל ויספר לו משה את אשר ברח ממצרים ואת אשר מלך על בני כוש ואת אשר לקחו מידו המלוכה ויגרשוהו, ויהי כשמוע רעואל את דבריו אמר בלבו אתנה זה בית הכלא וארצה בו לבני כוש כי נוסם הוא ויקחהו אל בית הסהר ויהי כלאו שם עשר שנים, ויהי בהיותו עצור שמה ותחמול עליו צפורה בת רעואל ותכלכלהו לחם ומים ויהי מקץ עשר שנים ותאמר אל אביה לאמר האיש העברי אשר כלאתו זה עשר שנים בבית הסהר ואין דורש ואין מבקש אליו ועתה אם טוב בעיניך אבי נשלח ונראה אם מת ואם חי הוא ואביה לא ידע כי כלכלתהו, ויען ויאמר רעואל הנהיה כדבר הזה להעצר גבר בבית הכלא עשר שנים ולא יאכל ויחיה.

ותען צפורה את אביה לאמר הלא שמעת [אבי] כי אלהי העברים גדול ונורא הוא ומפליא להם בכל עת, הוא הציל אברהם מאור כשדים ואת יצחק מן החרב ואת יעקב מן המלאך בהאבקו עמו, וגם עם זה רבות עשה ויצילהו מיאור מצרים ומחרב פרעה גם מזה יכול למלטהו, ויטיב הדבר בעיני רעואל ויעש כן כדבר בתו וישלח אל הבור לראות מה נעשה בו, ויראו והנה האיש חי ועומד על רגליו ומתחנן אל אלהי אבותיו, ויוציאוהו מן הבור ויגלחוהו וישנו את בגדי כלאו ויאכל לחם.

וירד האיש אל גנת רעואל אשר אחרי הבית, ויתפלל אל אלהיו אשר עשה אתו נפלאות רבות ויהי בהתפללו ויבט בצדו והנה מטה ספיר מוצב ארצה והוא נטוע בתוך הגנה ויקרב אל המטה והנה חקוק בו שם ה' אלהים צבאות כתוב ומפורש על המטה ויקרא בו ויתלשהו כהתלש עץ יער מסבכו ויהי למטה בכפו, הוא המטה הנברא בתבל מפעלות אלהים אחרי בוראו שמים וארץ וכל צבאם ימים ונהרות וכל דגתם.

ויהי בהגרש אדם מגן עדן ויקח את המטה בידו ויצא ויעבוד את האדמה אשר לוקח משם ויגיע המטה עד נח ויותר אל שם ואל תולדותיו עד הגעתו אל ידי אברהם העברי ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק גם את מטה האותיות ירוש ירש, ויהי כברוח יעקב פדנה ארם ויקחהו בידו ובבואו אל יצחק אביו בארה שבע נטוש לא נטשו וברדתו מצרימה לקחו בידו ויתנהו אל יוסף שכם אחד על אחיו כי באמצו לקחו יעקב מיד עשו אבי אדום, ויהי אחרי מות יוסף וישבו שרי מצרים בית יוסף ויגיע המטה אל יד רעואל המדיני ובעת צאתו ממצרים לקחו בידו ויטעהו בתוך גנתו, ויבחנו כל גבורי קיני לתלשו בבקשם לקחת צפורה בתו ולא יכלו וישאר בתוך הגן עד בא אשר לו המשפט ויקחהו, ויהי כראות רעואל את המטה בידו ויתמה על ככה ויתן רעואל צפורה בתו למשה, ומשה בן שבע שנים ושבעים שנה בצאתו מבית הסהר ויקח צפורה המדינית לאשה ותלך צפורה בדרכי בית ישראל לא חסרה דבר מצדקת שרה ורבקה רחל ולאה גבעות עולם.

כלי יקר: קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין. כאן נאמר שיקח מטה אהרן ויהי לתנין, ולמעלה בפרשת שמות (ד ב) צוה שיקח משה מטה שלו ויהי לנחש, ונחלקו המפרשים בזה כי יש אומרים שתנין היינו דג גדול כמו שפירש רש"י על פסוק (בראשית א כא) התנינים הגדולים ויש אומרים שתנין היינו נחש, וכן פירש רש"י כאן: והנה מקום אתי ליישב שינוי הלשון וזה כי התנין הוא נחש גדול מסוכן ביותר כמו שנאמר (דברים לב לג) חמת תנינים יינם, שמע מינה שחמתו גדול מחמת סתם נחש. והנה משה ואהרן עשו כל הניסים באמרי פיהם כנחש זה שעיקר כוחו בפיו, וכפי הנראה שרוב הניסים נעשו על ידי מטותם של משה ואהרן, ושלא יהיה פתחון פה לבעל הדין לחלוק ולומר שבכח המטות נעשו כל הניסים, ואולי יטעו לומר שיש צד כישוף במטותם, על כן נהפכו לנחשים לומר כמו הנחש הנושך בלי לחש בפיו, כך משה ואהרן כוחם בפיהם והמטות פעלו כל אותן הפעולות בכח אמרי פיהם שלהם, כי הצדיק גוזר אומר ויקם לו, ועל כן נעשו מטות שניהם לנחשים, כמה דאת אמר (בראשית מט יז) יהי דן נחש עלי דרך, כך מטה משה ואהרן יהיו כנחשים שורפים להזיק לפרעה ולכל עבדיו.

ותדע ותבין כי משה היה רועה ומנהיג לישראל במטה עוזו כאשר ינהג הרועה את עדרו, והיה שר ומושל גם על פרעה, אבל אהרן לא היה מושל כי אם על פרעה ועמו לבד. על כן צוה ה' שלפני ישראל ישליך משה מטה שלו ויהיה לנחש עלי דרך לפרעה ולכל עמו, הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור, רמז לסוס מצרים ורוכבו, וינס משה מפניו, כי חשב שלעולם יהיה מטה שלו משחית ומחבל כנחש ואין זה ממדת טובו, על כן נאמר לו אחוז בזנבו ויהי למטה בכפו, כי אך פניו דהיינו מקום הראש והפה מסוכן להזיק ולהשחית בשונאי ה' יתברך.

הנה זנבו בהפוך זה כי סופו להיות רועה ישראל לא ירע ולא ישחית, כזנב של הנחש שאינו מזיק אלא הרי הוא כמטה בעלמא, כן יהיה כח זה של הנחש למטה בכפו, כאילו אמר שיהא נחש מזיק למצרים, ומטה עוז לישראל כאחד, ואם תרצה לומר שגם לישראל יהיה מטה ונחש כאחד, מטה עוז לטובים ונחש שורף לרעים, כי נשיכתן של חכמים נשיכת נחש, אתי גם כן שפיר מה שנעשה נס זה לפני ישראל דוקא במטהו של משה.

סג

"מפרי הארץ"

הלכה

אורז זויים

א' בתענית במנחה הש"ץ אמר קדיש לאחר הקריאה בתורה קודם ההפטרה האם כשמתחיל שמונה עשרה צריך שוב לומר קדיש ?

תשובה: לא יאמר. {עיין שו"ת אז נדברו חלק ד סימן ל}

ב' מעשה באחד שהקדים לבוא לתפילת שחרית וקפץ לומר קדיש לפני הזמן שמיועד למניין זה וכשהגיע הזמן בא האומר הקדיש הקבוע האם יכול לומר שוב קדיש כיון שאמרו עוד פסוקים או כיון שאמרו קדיש הוא בכלל המרבה בקדישים ?

תשובה: נראה דאין יכול לומר קדיש ואם אמר אין מוחין בידו והראשון שאמר עשה שלא כהוגן. {עיין כף החיים נה א' אות ח'}

חושן משפט

א' מעשה במשכיר ששכר צבעי שיצבע הדירה לאחר שהשוכר עזב אותה ולאחר מכן שם אל ליבו שבחזרה כתוב שהשוכר צריך לצבוע הדירה האם יכול לתבוע כסף מהשוכר ?

תשובה: א' יש לדון שנחשב יורד לשדה חבירו, ומדין יורד אין צריך לשלם ב' מדין פורע חובו של חבירו, יש לדון דלא שייך לפייסנא ליה. ג' ברם בנ"ד יש טעם דמי שמך ולכן אין יכול לתבעו וצריך עיון. {סימן קכח}

ב' שכר נהג עם טנדר שיקח את משפחתו מבני ברק לירושלים ובדרך התקלקל המנוע ולקחו טרמפ לירושלים כמה צריך לשלם לנהג ?

תשובה: תשלום חצי הדרך עד היכן שהגיע. {סימן שי' סעיף ב'}

אבן העזר

א' קידש את האישה בטבעת ואמר לה על מנת שתחזירי את טבעת לאבי האם מקודשת?

תשובה: מחלוקת ספר המקנה הסתפק בזה ובקהילות יעקוב שלא קידושין. {פ"ת סימן כט' ס"ק ב' עיין שם הטעמים בזה}

ב' מעשה היה בחתן שלא יכל להעביר את הטבעת מחמת שהיה גידם והקנה לה הטבעת בקניין סודר ?

תשובה: מקודשת דמה שאינה מתקדשת בחליפין הוא מחמת שחוזר למקנה אבל כאן הטבעת נשאת בידה מקודם {באר היטב סימן כ"ט סעיף קטן ב' ובשם הש"ג כתב שלא מקודשת עיין ב"ש ס"ק ב'}

יורה דעה

א' במגבית לטובת משפחת יתומים נדר ראובן שיתן סך מסויים ובסוף השתהה הדבר ורוצה לחזור בו האם יכול להישאל עליו ?

תשובה: אם לא הגיע ליד הגבאי יכול להישאל. {סימן רנ"ח סעיף ו'} והחכם המתיר יהיה בנידוי מפני שהפסיד את היתומים הנ"ל. {פ"ת ס"ק ח' שם}

ב' לאחר פרסומת כוללים הפריש ראובן סך ארבע מאות ש"ח והניח במעטפה כדי לתרום לכולל וחזר בו האם מהני שאלה על נדרו או חשיב מעשה ?

תשובה: לא הוי מעשה ויכול להישאל {עיין בפתחי תשובה סימן רנ"ח סעיף ט' בשם הנודע ביהודה}

ספר שערי תשובה (לרבינו יונה שער ג') ויש אזהרות שאין מקצת ההמון שומרים עיקר האזהרות, כמו החבלה וההכאה, שהמכה את חברו עובר בשני לאוין, שנאמר (דברים כה, ג): ארבעים יכנו לא יוסיף - פן יוסיף. ורבים עוברים על הלאוין האלה בהכאת נשותיהם. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין נח ב): כל המרים יד על חברו אף על פי שלא הכהו נקרא רשע, שנאמר (שמות ב, יג): ויאמר לרשע למה תכה רעך; "למה הכית" לא נאמר, אלא "תכה". ואיוב אמר (איוב לא, כא): אם הניפותי על יתום ידי. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין שם): רב הונא קצץ יד המכה, שנאמר (איוב לח, טו): וזרוע רמה תשבר.

ואיתא בסנהדרין דף נח: ואמר רבי חנינא: הסוטר [מכה] לועו של ישראל, כאילו סוטר הוא לועו של שכינה שנאמר: "מוקש אדם ילע קודש", ודרשין לה: הנוקש את האדם - היינו ישראל.

Beit.horaah.613@gmail.com beisyosefsholem@gmail.com

ניתן להורדה באתר דרשו

"מפרי הארץ"
סימנים רס"זרס"זרס"ט"ר"ע

בעניין: דיני ערב שבת.

א: האם אפשר להתפלל מעריב של ליל שבת מפלג המנחה?

תשובה: כן.

ב: כמה אנשים לכתחילה צריכים לומר ויכולו?

תשובה: בציבור ועל כל פנים שתיים.

ג: החליף בין שחרית למוסף, מה הדין?

תשובה: אם בתוך זמן תפילה יתפלל שחרית.

ד: האם יחיד יכול לומר ברכה מעין שבע?

תשובה: לא. (ויכול היחיד לאומרה בלי פתיחה ובלי חתימה)

ה: בשבת שחל בו יו"ט, האם אומרים ברכה מעין ז'?

תשובה: כן.

ו: מה הטעם למנהג הקידוש בבית הכנסת?

תשובה: אורחים.

ז: האם קטן יכול לשתות מקידוש בבית הכנסת ומדוע?

תשובה: כן, שלא יצטער בשבת.

ח: מה הטעם לאמרת במה מדליקין?

תשובה: א' שיש בו דין הדלקה וב' שעל ידי האמירה יזכר בשלושת הדברים שצריך אדם לומר בתוך ביתו.

ט: האם אומרים במה מדליקין בשבת חנוכה ובשבת חול המועד?

תשובה: לא בחול המועד וכן בחנוכה (בשו"ע מובאת דעה שגם בחנוכה לא אומרים).

י: החליף בין מנחה לערבית של שבת, מה הדין?

תשובה: לא חוזר, כיון שכבר קיבל שבת ויתפלל של שבת שתיים.

רח' הר' קוק 1 ב"ב 0533107467